

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 141
від 18 грудня 2023 року

до проекту Закону України
«Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні
права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу»
(реєстр. № 10082 від 22.09.2023)

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув на своєму засіданні 18.12.2023 проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу» (реєстр. № 10082 від 22.09.2023), поданий народним депутатом України І.Р. Калауром та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Згідно з пояснювальною запискою законопроект розроблений з метою «створення умов для розвитку сфери освіти за рахунок забезпечення здобувачів освіти та педагогічних, науково-педагогічних працівників навчального закладу або працівникам наукової установи друкованими і електронними навчальними виданнями». Для цього проектом Закону передбачається внесення відповідних змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права», а саме пропонується внести зміни до частини другої статті 22 Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо уточнення умов та доповнення випадків вільного використання творів для забезпечення і реалізації освітнього процесу.

Автори вказали, що запровадження та реалізація положень законопроекту не потребуватиме додаткових коштів з Державного бюджету України.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу зробив висновок, що проект Закону не суперечить цілям Угоди про асоціацію, водночас потребує доопрацювання з метою максимального врахування положень Директиви 2001/29/ЄС та Директиви 2019/790/ЄС.

Зокрема, зазначено, що «зміни, які пропонується викласти у наступній редакції: «створення зображень творів архітектури та образотворчого мистецтва, що постійно розташовані у доступних для громадськості місцях, та подальше використання таких об'єктів для забезпечення та реалізації освітнього процесу» до п. 10 ч. 2 ст. 22 Закону частково корелюються із правом ЄС, водночас, відповідно до п. «а» ч. 3 ст. 5 Директиви 2001/29/ЄС, крім освітньої, є ще і наукова, дослідницька діяльність, які також не мають самостійного економічного значення».

Також наголошено, що необхідно доопрацювати законопроект «з метою врахування вимог пункту а) частини 3 статті 5 Директиви 2001/29/ЄС та частини 1 статті 5 Директиви 2019/790/ЄС, а саме: умовами вільного використання творів в освітніх цілях є: 1) відсутність у такого використання самостійного економічного значення; 2) використання має здійснюватися під відповідальністю освітньої установи в її приміщеннях чи в інших місцях, або через захищене електронне середовище, доступне лише учням або студентам та педагогічному персоналу навчального закладу; та 3) супроводжується зазначенням джерела, включаючи ім'я автора, крім випадків, коли це неможливо».

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету ухвалив рішення, що законопроект не матиме прямого впливу на показники бюджету, а у разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно із законодавством.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило щодо окремих положень законопроекту зауваження та пропозиції.

Зокрема, звертається увага, що у чинній редакції Закону мова йде про те, що відтворення може бути «у тому числі в електронній (цифровій) формі», тобто передбачена множинність форм відтворення (зокрема, згідно із п. 14 ч. 1 ст. 1 Закону під відтворенням розуміється «пряме чи опосередковане виготовлення однієї або більше копій об'єкта авторського права та/або суміжних прав (або його частини) будь-яким способом та у будь-якій формі, у тому числі для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер...»). В разі ж прийняття пропозиції проекту для інших способів відтворення (наприклад, друкованих) необхідно буде отримати дозвіл суб'єктів авторського права.

Також ГНЕУ вказує, що проектом пропонується п. 10 ч. 2 ст. 22 Закону викласти у наступній редакції: «створення зображень творів архітектури та образотворчого мистецтва, що постійно розташовані у доступних для громадськості місцях, та подальше використання таких об'єктів для забезпечення та реалізації освітнього процесу». Проте відзначається, що крім освітньої, є ще і наукова, дослідницька діяльність, які також не мають самостійного економічного значення.

Крім того, робиться висновок, що новий п. 15 ч. 2 ст. 22 Закону, відповідно до якого без дозволу суб'єктів авторського права і безоплатно, але із зазначенням імені автора і джерела запозичення, якщо воно вказане в такому джерелі, допускається (в редакції проекту) «використання літературних і художніх творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, програмах організацій мовлення, звукозаписах чи відеозаписах для забезпечення та реалізації освітнього процесу» виглядає зайвим, оскільки за змістом він повторює п. 2 ч. 2 ст. 22 Закону. Також наступний п. 16 є дискусійним, адже не узгоджується з ч. 4 ст. 22 Закону, якою передбачено, що «вільне використання творів здійснюється за умови,

що твір, який використовується, було оприлюднено правомірно, а обмеження не завдаватимуть шкоди іншому звичайному використанню такого твору...».

За зверненням Комітету Уряд дав доручення щодо опрацювання цього законопроекту та надання експертного висновку. Відповідно до вказаного доручення **Міністерство економіки України** надало узагальнені експертні висновки. Так Мінекономіки України визначило зауваження та зробило висновок, що законопроект потребує доопрацювання шляхом врахування цих зауважень. Серед наданих зауважень крім тих, що зазначалися іншими експертами, слід відзначити наступні.

«Пропозиція щодо заміни в абзаці 3 пункту 2 частини другої статті 22 Закону слова «творів» словами «видань, програм організацій мовлення, звукозаписів чи відеозаписів» не підтримується, оскільки термін «твори» охоплює всі письмові видання, а також інші твори, що відповідає пункту «а» частини першої статті 5 Директиви 2019/790. Терміни «програми організацій мовлення, звукозаписи, відеозаписи» стосуються об'єктів суміжних прав, тому встановлення у статті 22 Закону умов їх використання не є доцільним, оскільки ця стаття встановлює випадки вільного використання саме творів як об'єктів авторського права, а не об'єктів суміжних прав.

Таким чином, запропоновані законопроектом № 10082 зміни до пункту 2 частини другої статті 22 Закону не підтримуються».

Також Мінекономіки України звертає увагу на те, що пунктом 10 частини другої статті 22 Закону передбачено, що без дозволу суб'єктів авторського права і безоплатно, але із зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається створення зображень творів архітектури та образотворчого мистецтва, що постійно розташовані у доступних для громадськості місцях, та подальше використання таких об'єктів, за умови що такі дії не мають самостійного економічного значення. При цьому, пунктом 3 розділу I законопроекту № 10082 запропоновано у пункті 10 частини 2 статті 22 Закону слова «, за умови що такі дії не мають самостійного економічного значення» замінити на слова «для забезпечення та реалізації освітнього процесу». Зазначені зміни не підтримуються, оскільки вони призведуть до того, що «свобода панорами» стосуватиметься лише випадків забезпечення та реалізації освітнього процесу, що не відповідає вимогам пункту «h» частини третьої статті 5 Директиви 2001/29/ЄС.

Мінекономіки України як і ГНЕУ не підтримує нові норми до п. 15 та п.16 ч. 2 ст. 22 Закону.

Міністерство юстиції України надало зауваження до законопроекту № 10082, які переважно повторюються у зауваженнях Мінекономіки України.

Міністерство фінансів України представило позицію, що законопроект № 10082 не суперечить законам, що регулюють бюджетні відносини.

Міністерство освіти і науки України надало зауваження до законопроекту та зазначило про необхідність його доопрацювання.

Національна академія наук України зробила низку зауважень та визначила, що положення проекту Закону реєстр. № 10082 із значного у зауваженнях Академії кола питань не відповідають актам ЄС у сфері інтелектуальної власності. З врахуванням статусу України як кандидата на вступ до Європейського Союзу та вимог до країн-кандидатів щодо відповідності законодавства України

законодавству ЄС доцільним є повернення законопроекту на доопрацювання суб'єкту права законодавчої ініціативи.

Національна академія правових наук України також наводить зауваження та причини через які переважну більшість норм законопроекту слід виключити або доопрацювати.

Офіс підтримки адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЄС) (Офіс Підтримки Реформ) визначив, що проект Закону не суперечить Директиві 2001/29/ЄС та Директиві 2019/790/ЄС, а також зобов'язанням України відповідно до Угоди про асоціацію. Водночас потрібно доопрацювати положення законопроекту яким пропонується доповнити частину 2 статті 22 Закону України «Про авторське право і суміжні права» новими пунктами 15 та 16.

Підкомітет з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях Комітету розглянув проект Закону реєстр. № 10082 на своєму засіданні 15.12.2023 та запропонував Комітету прийняти рішення рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні повернути зазначений законопроект суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Під час розгляду законопроекту на засіданні Комітету в його обговоренні взяли участь заступник начальника управління інтелектуальної власності та інновацій Міністерства економіки України Шатова І.О., перший віцепрезидент Національної академії правових наук України Бандурка О.М., віцепрезидент Національної академії наук України Рафальський О.О.

Заслухавши доповідь голови підкомітету з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях Комітету О.Г. Лис, а також обговоривши положення законопроекту, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 3 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу» (реєстр. № 10082 від 22.09.2023), поданий народним депутатом України І.Р. Калауром та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Направити цей Висновок до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку, який визначено головним комітетом з розгляду даного законопроекту.

Голова Комітету

Сергій БАБАК